

CYNGOR I ATHRAWON CYFLENWI SYDD AG ANABLEDD YNGLŶN Â SUT I GADW'N DDIOGEL YN YSTOD Y PANDEMIG COVID-19 A'R BROSES O AIL AGOR YSGOLION O FIS MAWRTH 2021

Mae athrawon cyflenwi'n chwarae rôl hanfodol mewn codi a chynnal safonau addysgol uchel mewn ysgolion. Un o'r blaenoriaethau allweddol i NASUWT yw ymgyrchu i sicrhau hawliau proffesiynol i athrawon cyflenwi, ynghyd â sicrhau cyflogau ac amodau gwaith gweddus i'r holl athrawon cyflenwi.

Mae NASUWT yn cydnabod bod athrawon cyflenwi wedi wynebu cyfnod hynod o anodd yn ystod cyfyngiadau symud COVID-19. Er bod rhai athrawon cyflenwi wedi'u rhoi ar ffyrlo gan eu hasiantaethau neu wedi parhau i gael eu talu gan yr awdurdod lleol neu'r ysgol yr oeddent yn gweithio iddynt, mae nifer o athrawon cyflenwi wedi bod heb unrhyw incwm.

Mae NASUWT wedi'i ymrwymo i sicrhau bod gan bob aelod unigol, gan gynnwys athrawon cyflenwi, yr wybodaeth y maent ei hangen ynglŷn ag iechyd a diogelwch a'r cyfrifoldebau a osodir ar awdurdodau lleol a busnesau cyflogaeth (h.y. asiantaethau cyflenwi) yn ystod y pandemig COVID-19.

Pwrpas y rhestr wirio hon yw helpu athrawon cyflenwi i gadw'n ddiogel yn ystod y broses o agor ysgolion yn llawn o 15 Mawrth ymlaen, a sicrhau eich bod yn ymwybodol o'r cyfrifoldebau sydd gennych chi o ran cadw eich hun a phobl eraill yn ddiogel.

Nodwch y dylid ystyried y rhestr wirio hon ochr yn ochr â'r cyngor cynhwysfawr, y rhestrau gwirio iechyd a diogelwch a'r canllawiau cysylltiedig eraill a gynhyrchwyd gan yr Undeb ynglŷn â'r broses o ail agor ysgolion, sydd ar gael ar: <https://www.nasuw.org.uk/advice/health-safety/coronavirus-guidance/full-reopening-of-schools/full-reopening-of-schools-wales.html>.

Mae'r Undeb yn cydnabod y gallai'r cyfleoedd fod yn gyfyngedig i athrawon cyflenwi gael gwaith yn ystod y broses gyfredol o ail agor ysgolion yn raddol. Fodd bynnag, pan ofynnir i athrawon cyflenwi gyflawni gwaith, dylent sicrhau bod ganddynt yr wybodaeth gyflawn am unrhyw faterion iechyd a diogelwch sy'n berthnasol i bob penodiad.

Yn wir, mae'r [cyngor a'r canllawiau](#) gan Lywodraeth Cymru'n nodi'n glir y disgwylir i bob ysgol sy'n defnyddio athrawon cyflenwi ddarparu gwybodaeth am y trefniadau diogelwch (h.y. asesiadau risg) iddyn nhw gynted ag y bo modd ar ôl penodi athrawon cyflenwi ar gyfer gwaith.

Yn ogystal, mae'r cyngor a'r canllawiau'n nodi bod angen sicrhau bod gwybodaeth o'r fath, gan gynnwys manylion am gadw pellter cymdeithasol/corfforol a hylendid, yn cael ei hegluro i ymwelwyr, megis athrawon cyflenwi, wrth iddynt gyrraedd neu cyn hynny, felly bydd angen cynnwys hynny yn y broses o benodi'r athrawon cyflenwi ar gyfer gwaith, gyda thâl priodol.

Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974

Mae'r Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith yn gosod cyfrifoldeb ar bob cyflogwr i sicrhau iechyd a diogelwch ei gyflogeion a phobl eraill yn ei weithle, cyn belled ag y bo'n rhesymol ymarferol. Mae hyn yn cynnwys canfod ac asesu risgiau i iechyd a diogelwch, a chymryd camau i ostwng neu ddiddymu'r risgiau hyn, er mwyn sicrhau diogelwch y bobl hynny sy'n gweithio mewn ysgolion o fis Mawrth 2021 ymlaen, gan gynnwys athrawon cyflenwi sydd ag anabledd. Mae hyn yn berthnasol i'r clefyd COVID-19 yn yr un ffordd ag y byddai i unrhyw berygl arall.

Mae'n ofynnol i bob cyflogwr ystyried a ydyn nhw wedi cymryd 'camau rhesymol', cyn belled ag y bo'n 'rhesymol ymarferol' – a hynny, os bydd angen, drwy adolygu eu polisïau, eu gweithdrefnau a'u harferion sy'n ymwneud ag iechyd a diogelwch – i sicrhau nad yw eu cyflogeion a gweithwyr eraill (h.y. athrawon cyflenwi) sydd ag anableddau'n dioddef anfantais sylweddol.

O dan Reoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999, mae angen i gyflogwyr asesu'r risgiau i iechyd a diogelwch eu cyflogeion a phobl eraill a allai gael eu heffeithio gan eu gweithredoedd, gan gynnwys athrawon cyflenwi. Efallai y bydd raid i'r cyflogwr geisio cyngor gan weithwyr proffesiynol eraill (e.e. gweithwyr meddygol) ynglŷn â risgiau sy'n benodol berthnasol i athrawon cyflenwi sydd ag anabledd.

Efallai y bydd angen gwneud asesiadau ar wahanol lefelau. Ar **lefel gyffredinol**, dylent archwilio pa gamau rhesymol y gellir eu cymryd i leihau'r risg i iechyd a diogelwch yn gyffredinol, gan osgoi gwahaniaethu ar sail anabledd. Bydd **asesiad risg unigol** yn ymwneud yn benodol â'r aelod o staff dan sylw, gan gynnwys athro cyflenwi /athrawes gyflenwi sydd ag anabledd.

Ond, dylid cydnabod nad yw'r ffaith fod gan rywun anabledd yn golygu o anghenraid ei fod/ei bod dan risg uwch o ddal y Coronafeirws neu o fynd yn ddifrifol sâl o ganlyniad i hynny. Yn wir, bydd yn dibynnu i raddau mawr ar natur yr anabledd p'un a oes angen asesiad risg unigol sy'n benodol berthnasol i COVID-19. Felly, yr unig bryd y byddai angen asesiad risg unigol o'r fath fyddai pan fydd yr unigolyn dan risg uwch oherwydd ei anabledd.

Os bydd risgiau penodol i iechyd a diogelwch, gan gynnwys risgiau i athrawon cyflenwi sydd ag anabledd, dylid ymdrin â'r rhain yn ôl yr achos unigol.

O dan y Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith, mae gan y darparwr (h.y. yr asiantaeth gyflenwi) a'r defnyddiwr terfynol gydgyfrifoldeb am sicrhau iechyd a diogelwch gweithwyr asiantaeth, megis athrawon cyflenwi sydd ag anabledd.

Mae hyn yr un mor berthnasol i chi os ydych yn cael eich cyflenwi gan gwmni ymbarél, am mai'r cwmni hwn yw eich cyflogwr yn ôl y gyfraith. Dylai asiantaethau a chwmnïau ymbarél gymryd camau rhesymol i'w sicrhau eu hunain fod unrhyw faterion iechyd a diogelwch yn derbyn sylw mewn ffordd foddhaol yn yr ysgolion y bydd disgwyl i chi weithio ynddynt o bosib yn rhan o'ch penodiadau, ac mae hyn yn cynnwys y camau priodol i leihau'r risg i athrawon cyflenwi sydd ag anabledd o ddal y clefyd COVID-19.

Dylai'r asiantaeth roi'r wybodaeth berthnasol i chi mewn da bryd er mwyn i chi allu ymglyfarwyddo'n llawn â'r sefyllfa ar safle'r cyflogwr hwnnw gynted ag y bo modd ar ôl eich penodi.

Felly, mae'r Undeb yn credu ei bod hi'n hollol briodol i chi gysylltu â pherson cyswllt i'w galluogi i esbonio'r trefniadau sydd ganddynt ar waith yn yr ysgol ar gyfer contractwyr neu weithwyr dros dro ar y safle.

Dylai'r asiantaeth hefyd sicrhau eich bod yn derbyn y manylion ynglŷn â sut i godi unrhyw bryderon yn ymwneud ag iechyd a diogelwch yn y gweithle.

Cyn i chi ddechrau gweithio, dylid cytuno ar fanylion unrhyw addasiadau (os oes angen rhai) sydd i gael eu gwneud i ateb eich anghenion mynediad oherwydd eich anabledd.

Rôl yr 'unigolyn cymwys'

Dylai'r 'unigolyn cymwys' fod yn rhywun yn yr ysgol neu'r coleg sydd â digon o hyfforddiant a phrofiad neu wybodaeth i gynorthwyo'n drwyadl yn y broses.

Bydd lefel y gallu sy'n ofynnol yn dibynnu pa mor gymhleth yw'r sefyllfa, ond disgwylir y bydd yr 'unigolyn cymwys' yn gallu rhoi'r cyngor ac arweiniad penodol sy'n ofynnol.

Gall hyn gynnwys y cyflogwr neu rywun yn yr ysgol neu'r coleg. Os felly, dylech ofyn pa brofiad ac arbenigedd sydd ganddynt er mwyn eich bodloni eich hun fod pob un o'r pryderon posibl sydd gennych ynglŷn â'ch sefyllfa'n derbyn sylw priodol.

Eich dyletswyddau fel athro cyflenwi / athrawes gyflenwi

Er mwyn cadw'n ddiogel yn ystod y broses o agor ysgolion o fis Mawrth ymlaen, mae dyletswydd arnoch chi i gymryd gofal rhesymol o'ch iechyd a'ch diogelwch eich hun ac iechyd a diogelwch pobl eraill a allai gael eu heffeithio gan eich gweithredoedd yn y gwaith, yn enwedig yn ystod y pandemig COVID-19.

Mae'n rhaid i chi gydweithio â'ch asiantaeth a'r defnyddiwr terfynol yn y fan lle'r ydych yn gweithio, gan gynnwys rhoi unrhyw wybodaeth iddynt a allai olygu bod angen gwneud asesiad risg cyn i chi dderbyn y penodiad yn yr ysgol.

Er enghraifft, os oes pryder ynglŷn â'ch sefyllfa sy'n ei gwneud hi'n anodd i chi dderbyn penodiad yn yr ysgol, neu y dylech ei ddatgelu i'r ysgol o flaen llaw, yna dylech ddatgelu'r wybodaeth hon gynted ag y gallwch. Gallai hyn gynnwys nam corfforol neu anabledd sy'n effeithio ar eich gallu i wisgo gorchudd wyneb.

Unwaith y byddwch wedi datgelu gwybodaeth o'r fath i'r asiantaeth, bydd ganddi ddyletswydd statudol i ystyried unrhyw drefniadau sy'n angenrheidiol i'ch galluogi i dderbyn pob penodiad yn ddiogel. Os byddwch yn cael eich rhwystro rhag gweithio ar ôl datgelu anabledd, gallai hyn fod yn anghyfreithlon. Anogir aelodau'n gryf i gysylltu â NASUWT ar unwaith i ofyn am gyngor.

Bydd **asesiad risg unigol** yn ymwneud yn benodol â'r aelod o staff dan sylw, gan gynnwys athro cyflenwi /athrawes gyflenwi sydd ag anabledd.

Rheoliadau Ymddygiad Asiantaethau Cyflogaeth a Busnesau Cyflogaeth 2003

Mae Rheoliad 18 yn Rheoliadau Ymddygiad Asiantaethau Cyflogaeth a Busnesau Cyflogaeth 2003 hefyd yn rhoi disgwyliad ar asiantaethau i sicrhau a darparu gwybodaeth am bob ysgol, gan gynnwys unrhyw risgiau neu unrhyw broblemau ynglŷn ag iechyd a diogelwch a welir mewn asesiadau risg trwyadl, gan gynnwys y risg o ddal y clefyd COVID-19.

Ymhellach, os na fydd y penodiad yn pennu cyfnod hysbysu, mae'r Rheoliadau Ymddygiad yn cynnwys darpariaethau sy'n eich caniatáu i adael yr ysgol unrhyw bryd os byddwch yn teimlo'n anniogel, gan gadw'r hawl i gael eich talu am y gwaith yr ydych wedi'i wneud hyd hynny.

Deddf Cydraddoldeb 2010

Mae darpariaethau Deddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus gyfatebol yn berthnasol i athrawon cyflenwi yn yr un ffordd ag y byddai i unrhyw weithwyr cyflogedig eraill. Mae'r dyletswyddau o dan y ddeddfwriaeth hon yn berthnasol yng Nghymru, Lloegr a'r Alban.

O dan Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus, mae gofyn i reolwyr a chyrff llywodraethu ysgol, wrth wneud penderfyniadau a datblygu polisiau, roi 'sylw dyledus' i'r angen i:

- ddileu gwahaniaethu, aflonyddu ac erlid ac unrhyw ymddygiad arall sydd wedi'i wahardd o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010;
- hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt yn ei rhannu;
- feithrin cysylltiadau da ar draws yr holl nodweddion gwarchoddedig – rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt yn ei rhannu.

Fel athro cyflenwi / athrawes gyflenwi, mae'r darpariaethau hyn yn eich amddiffyn rhag gwahaniaethu, erlid ac aflonyddu. Dylai pob asesiad risg a wneir gan ysgolion gynnwys asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb er mwyn sicrhau na cheir unrhyw ddarpariaethau nac arferion sy'n gwahaniaethu yn erbyn athrawon cyflenwi sydd â nodweddion gwarchoddedig, megis anableddau.

Cynghorir eich bod chi'n cael tystiolaeth ysgrifenedig glir o unrhyw waith cyflenwi a gynigir cyn i chi roi gwybod i'r cyflogwr am eich anabledd. Yn dilyn eich datgeliad, os bydd y cynigiad gwaith yn cael ei dynnu'n ôl yn sydyn, dylech gysylltu â NASUWT ar unwaith.